

Governance and Ownership

Cégkormányzás és tulajdonlás

Edward Elgar, 2005 (angol nyelven)

A világ legjobbjai közé tartozó szakkönyvkiadó e műve olyan témát vizsgál, amely létfontosságú mind a cégek számára, mind pedig azon tőkepiaci szereplőknek, amelyek befektettek/befektetnek vállalatokba. Lényege abban áll, hogyan érvényesül a vállalatirányításban a tulajdonosi érdek, legfőbb konfliktusa pedig, hogy a tulajdonosok, másrészt pedig a vállalatot közvetlenül irányító operatív vezetők érkei igen erősen is eltérhetnek egymástól. A modern közgazdasági szakirodalom egyik izgalmas kérdésköre éppen annak elemzése, hogyan működik ez a köztük lévő, ún. ügynök-megbízó viszony, és hogyan tudják a felek uralni azt.

A tulajdonosok, valamint a cégvezetők pozíciói között eleve igen markáns minőségi eltérések vannak. A tulajdonos nem vesz részt a napi irányításban, ennek megfelelően sokkal kevesebb információval, és még kevesebb közvetlen beavatkozási lehetőséggel rendelkezik, mint a cégvezető. Az információk jelentős részét is a cégvezetőtől kapja, ami az utóbbinak kétségkívül biztosít bizonyos szűrési és manipulálási lehetőségeket. A cég alkalmazot-

tai egzisztenciális szempontból – feladat, javadalmazás, előmenetel – is gyakorlatilag a cégvezetőtől függnnek, ez szintén az ő erejét növeli. A tulajdonos pedig őt csak az érdekeltsége révén tudja maga mellé állítani, ami kritikus jelentőségűvé teszi mind a menedzser-szerződéseket, mind az eszköztárat, amellyel a tulajdonos ellenőrzést tud gyakorolni. Mindezek mellett, a résztulajdonosok között is jelentős különbségek és ellentétek lehetnek abban, hogyan tudják az érdekeiket érvényesíteni az irányításban.

A cégkormányzásban fontos szerepe van a tulajdonosi szerkezetnek, jelesül hogy hogyan oszlik meg a döntéseket meghatározó szavazóerő a tulajdonosok kezén, mert ettől függ a beavatkozási képességük, és vannak-e köztük, akik perdöntő szavazathányaddal rendelkeznek. A hatalmi viszonyokra nagy hatása lehet, ha a cégvezetők is rendelkeznek számottevő tulajdonhányaddal és szavazóerővel, és annak jogán beleszólhatnak a legfelső szintű döntésekbe. Tőzsdén lévő részvénytársaságok esetében mind ebben nagy jelentősége van a kereskedelemben forgó részvényhá-

nyad nagyságának, mert forrásául szolgálhat a tulajdonosi szerkezet átalakulásainak.

Mindezek horderejét nagyban növeli, hogy a cégkormányzásnak, a vállalaton belüli irányítási viszonyoknak és mechanizmusoknak a működése meghatározó lehet a cég verseny- és jövedelemtermelő képességére, arra, hogy mennyire tud a rugalmasan működni, hatékonyan kihasználni a lehetőségeket, megoldani a problémákat, alkalmazkodni a külső és belső változásokhoz.

Az 553 oldalas kötet mindezekről 20, a vonatkozó szakirodalom legjavát képviselő, sokoldalú megközelítést nyújtó tanulmányt sorakoztat fel. Ezek, az előzőekben vázoltak összefüggéseiben, áttekintik a mai világban a tulajdonosok szerepét a cégkormányzásban, azok különféle típusainak – pl. bankok, kockázati tőke, nyugdíjalapok és egyéb intézményi befektetők – sajátosságait és motivációját, a cégvezetők és a tulajdonosok viszonyát, a vezetők tulajdonlását és ösztönzését, és mindezek hatását a vállalatok működésére.

Osman Péter